

**CEZA İNFAZ KURUMLARINDA HASSAS GRUPLARLA YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN
BETİMSSEL ANALİZİ
DESCRIPTIVE ANALYSIS OF STUDIES CONDUCTED WITH VULNERABLE GROUPS IN
PENAL INSTITUTIONS**

Esin Zengin Taş
ORCID: 0000-0002-8713-8859

ÖZET

Ceza infaz kurumları herhangi bir suçtan dolayı hükümlü, ya da bir suç isnadı nedeniyle tutuklu olarak bulunan kapalı kurumlardır. Günümüzde bu kapalı kurumlarda gerçekleştirilen uygulamalar ceza odaklı anlayıştan uzaklaşmış; mevcut ceza-adalet sistemi anlayışı, kişiyi işlediği suçtan uzaklaştıracak ve yeniden suç işlemesine engel olacak birtakım uygulamaları içeren bir sisteme evrilmiştir. Bu durum, ceza infaz kurumları içerisinde bulunan hükümlü profilinin özelliklerinin saptanması ve ortaya çıkan gereksinimler doğrultusunda iyileştirme odaklı programların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Ceza infaz kurumları, her ne kadar yaş, cinsiyet, güvenlik vb. sınıflandırmalara göre ayrılaşmış olsa da; aynı ceza infaz kurumunda, pek çok farklı profil bir arada olabilmektedir. Literatürde hassas, dezavantajlı, kırılğan, özel ihtiyaç sahibi gibi isimlerle adlandırılabilen bu gruplar, kadın, çocuk, yaşlı, engelli, kronik hastalığa sahip, cinsel ve etnik azınlık vb. gruplardan oluşabilmekte; bu grupların kendine has gereksinimleri, iyileştirme odaklı ceza-adalet sisteminin uygun bir şekilde işletilebilmesi adına önem kazanmaktadır. Bu ihtiyaçların saptanmasında da yapılan bilimsel çalışmaların önemi büyüktür.

Bu araştırma ceza infaz kurumlarında hassas gruplarla yapılmış çalışmaların betimsel bir analizini sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda YÖK tez veri tabanında 1983-2023 yılları arasındaki son 40 yıllık dönemde ceza infaz kurumlarındaki hükümlü/tutuklularla yapılan 308 tez çalışması incelenmiş; "hassas gruplarla yapılmış olma" dahil edilme kriterini sağlayan 81 çalışma örneklem olarak belirlenmiştir. İncelenen çalışmaların en çok kadın ve çocuk alanında yapılmış olduğu; diğer hassas gruplara yönelik çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Çalışmaların daha çok sosyal bilimler ve sağlık bilimleri alanında yapılmış olduğu ve yüksek lisans derecesinde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Buradan hareketle ortaya çıkarılan sonuçların, hassas gruplar için ihtiyaç duyulan araştırmalara yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumları, hassas gruplar, iyileştirme

ABSTRACT

Penal execution institutions are closed institutions where people are convicted of a crime or detained due to an accusation of a crime. Today, the practices carried out in these closed institutions have moved away from the punishment-oriented understanding; the current understanding of the criminal-justice system has evolved into a system that includes a number of practices that will distract the person from the crime he/she has committed and prevent him/her from re-offending. This necessitates the determination of the characteristics of the convict profile in penal institutions and the development of improvement-oriented programmes in line with the emerging needs.

Although penal institutions are differentiated according to classifications such as age, gender, security, etc., many different profiles can be together in the same penal institution. These groups, which can be named as vulnerable, disadvantaged, special needs groups in the literature, may consist of women, children, older adults, disabled, chronically ill, sexual and ethnic minorities, etc.; the specific needs of these groups gain importance for the proper operation of the rehabilitation-oriented criminal-justice system. Scientific studies are of great importance in determining these needs.

This research aims to present a descriptive analysis of studies conducted with vulnerable groups in penal institutions. For this purpose, 308 thesis studies conducted with convicts/detainees in penal institutions in the last 40 years between 1983 and 2023 were examined in YÖK thesis database; 81 studies that met the inclusion criterion of "being conducted with vulnerable groups" were selected as the sample. It was observed that most of the analysed studies were conducted in the field of women and children, and there were almost no studies on other vulnerable groups. It was determined that the studies were mostly conducted in the fields of social

sciences and health sciences and were carried out at master's degree. From this point of view, it is thought that the results obtained will guide the researches needed for vulnerable groups.

Keywords: penal institutions, vulnerable groups, improvement

GİRİŞ

Suç istatistikleri, Türkiye’de ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklu sayısının oldukça fazla olduğunu göstermektedir. 2022 yılı itibarıyla ülkemizde bulunan ceza infaz kurumlarında toplamda 314.502 kişinin olduğu; bunların 275.965’inin hükümlü, 38537’sinin tutuklu olduğu görülmektedir. Hükümlülerde de tutuklularda da en fazla sayıyı erkeklerin (264,935 hükümlü-35.318 tutuklu) oluşturduğu ve sonrasında kadınların (10.360 hükümlü- 1.813 tutuklu) ve çocukların (670 hükümlü- 1460 tutuklu) geldiği görülmektedir (www.cte.adalet.gov.tr). Bu sayılar bize hem ülkemizdeki suç oranları hem de ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü/tutuklu sayılarının çokluğu hakkında bir fikir sunmaktadır.

Günümüzde ceza-adalet sistemi anlayışı, kişiyi işlediği suçtan uzaklaştıracak ve yeniden suç işlemesine engel olacak birtakım uygulamaları içeren bir sisteme evrilmiştir. Bu durum, ceza infaz kurumları içerisinde bulunan hükümlü profilinin özelliklerinin saptanması ve ortaya çıkan gereksinimler doğrultusunda iyileştirme odaklı programların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Sosyolog Goffman’ın (1963) da dediği gibi “total kurum”lar olan ceza infaz kurumları bir çok farklı profilin bir arada barındığı yerlerdir. Genel profilin yanında “Özel ihtiyaçları olan bireylerin” de yer aldığı ve bu kompleks popülasyon içerisinde rehabilitasyon/iyileştirme hizmetlerini amaç edinen kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. BM’nin cezaevleri üzerine çalışan birimi olan “Uyuşturucu ve Suç ile Mücadele Ofisi” (UNODC) tarafından yayınlanan “*Özel İhtiyaçlara Sahip Mahpuslar Üzerine El Kitabı*”nda (2009), cezaevi ortamının olumsuz etkisine daha açık olanlar, “özel ihtiyaçları olan gruplar” olarak ele alınmıştır. Buna göre “*kadınlar, çocuklarıyla beraber hapisanede bulunan anneler, çocuklar, yaşlılar, engelliler, etnik/cinsel azınlıklar, ağır/kronik hastalıkları olanlar*” ceza infaz kurumlarında bulunan özel ihtiyaçlara sahip gruplardandır. Bu çalışmada, bahsi geçen gruplardan “hassas gruplar” olarak bahsedilecektir. Her biri ayrı bir çok çalışma konusu olabilecek hassas gruplar ve yaşantıladıkları zorluklara aşağıda kısaca yer verilecektir:

Kadınlar, her ne kadar cezaevi sistemi içerisinde azınlığı temsil ediyor gibi görünse de; toplumsal cinsiyetin etkisi çok önemli bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Özellikle hamilelik ve annelik konusu kadınlara başlı başına ve özel yaklaşılması gereken ve kadın biyolojik cinsiyetine has önemli bir durumdur. Cinsiyete dayalı ayrımcılık unsurlarının doğrudan öznesi olarak kadınlar, hem kendi yaşam mücadelelerinde kendileri için, hem de çocukları olması noktasında çocukları özelinde ceza infaz kurumlarında birtakım sorunlar yaşayabilmektedirler.

Çocuklar, ceza infaz kurumlarının olumsuz şartlarından etkilenen en hassas grup olarak göze çarpmaktadır. Çocuklar üzerine yapılmış pek çok çalışma suça sürüklenen çocukların hem bireysel, ailevi, sosyal ve çevresel yönlerden sorunlar yaşadığını (Travis ve Waul, 2003; Burfeind ve Bartusch, 2006; Seyhan, 2008; Güler, 2010; Altun, 2011; Uludağlı ve Sayıl, 2013; Çoban, 2014; Ergin, 2015; Karan, 2020) hem de ceza infaz kurumlarında sorunlarla karşılaştıklarını (Karataş, 2016; Şentürk, 2021) göstermektedir.

Yaşlılar sosyoekonomik geçmişlerine ve sağlık durumlarına bağlı olarak farklı gereksinimlere sahip bir başka grup olarak karşımıza çıkmaktadır. BM Özel İhtiyaçları Olan Mahpuslar El Kitabı (UNODC, 2005) yaşlı mahpuslara ilişkin üç ana kategori tanımlamaktadır: gençken uzun süreli hapis cezasına çarptırılmış ve cezaevinde yaşlanmış olanlar, hayatları boyunca cezaevine girip çıkmış olan mutad suçlular ve daha sonraki yaşamlarında bir suçtan hüküm giymiş olanlar. Cezaevi düzeni ve koşulları ile ilgili olarak yaşlılar için barınma açısından potansiyel zorluklar bulunabilmekte, kendilerine has sağlık gereksinimleri sebebiyle de sorunlar yaşayabilmektedirler. Bunun yanında uzun yıllar cezaevinde kalan yaşlı mahpuslar genellikle aileleri ve toplumla olan bağlarını kaybederek kurum ortamına giderek daha bağımlı hale gelme potansiyelleri bulunmaktadır. (Cuéllar vd. ,2015). Polat (2016) tarafından yaşlı hükümlüler üzerinde yapılmış bir araştırmaya göre yaşlı hükümlülerin pek çoğu ceza infaz kurumlarının yaşlanmayı hızlandırdığını düşünmekte ve yoğun bir şekilde ölüm kaygısı yaşamaktadırlar.

Fiziksel ve zihinsel engeller, cezaevi gibi kapalı bir ortamda özel bir savunmasızlık durumu yaratır. Cezaevi ortamı, yüksek düzeyde kontrol ve sınırlamalar nedeniyle engelli bireyler için zorlu olabilmektedir. Bir yandan mimari engeller, değiştirilmesi zor tasarımlar ve erişilebilir olmayan ortamlar; diğer yandan özel durum

nedeniyle cezaevindeki yaşamı zorlaştıran düşük özerklik seviyesi, desteğe gereksinim duyma, sağlık ihtiyaçları vb. durumlar cezaevi yaşantısını engelliler için daha dezavantajlı bir hale getirebilmektedir.

Kronik hastalık, ceza infaz kurumlarında zorlayıcı durumlardan bir diğeridir. Özellikle kronik hastalığa sahip bireylerin durumlarına has birtakım sağlık ihtiyaçları, ceza infaz kurumlarında verilen sağlık hizmetlerinin kısıtlılığı, tedaviye erişim vb. durumlar kronik hastalığa sahip bireylerin infaz sürecini zorlaştırmaktadır. Ülkemizde kronik hastalığa sahip bireylerle yapılmış bir araştırma (Maden, 2018), kronik hastalığa sahip diyabet hastası hükümlülerin, öz bakımlarını sürdürmede yetersiz oldukları, diyet ve egzersiz yapmadıkları, hastalıklarına ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve hastalıklarıyla ilgili eğitim almak istedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Etnik azınlıklara, hassas bir grup olarak atıfta bulunulmasının pek çok sebebi olabilmektedir. Örneğin dil bariyeri diğer mahkumlar ve cezaevi personeli ile iletişimi etkileyebilmekte; ayrıca cezaevi kurallarının yorumlanması üzerinde de etkisi bulunmaktadır; bu da önemli ölçüde savunmasızlık, ayrımcılık ve gücün kötüye kullanılması durumlarını beraberinde getirebilir. Bunun yanında eğitim ve öğretim faaliyetleri ve diğer etkinliklere katılımda yaşanan zorlukları bulunabilmektedir. Yabancı mahpusların ailelerinden ayrı kalmaları ve az sayıda sosyal temas kurma şansına sahip olmalarının bir yansıması olarak kültürler arası zorluklar ve sosyal izolasyon da yaşanan zorluklara örnek olarak verilebilir. Mevcut uygulamaların dinlerine ve kültürlerine uygun olmamasına karşı da savunmasız olabilmektedirler (Cuéllar vd. ,2015).

Cinsel azınlıklar ceza infaz kurumlarındaki hassas gruplardan bir diğeridir. Bu grupların ceza infaz kurumlarında bulunmaları noktasında toplumsal yaşamda karşı karşıya kaldıkları sosyal dışlanma pratikleri devam etmektedir ve kendilerine özgü ihtiyaçları sebebiyle ceza infaz kurumlarında pek çok sorunla karşı karşıya kalabilmektedirler (Zengin Taş, 2019).

Ceza infaz kurumlarında en başta özgürlükten yoksunluk, toplumsal yaşamdan ve sosyal çevreden uzaklık gibi hapsedilmenin birey üzerinde yarattığı olumsuz sonuçlar, yukarıda bahsi geçen hassas gruplarda daha görünür olmakta ve birey üzerindeki tezahürleri ve etkileri farklı olabilmektedir. Çünkü hassas grupların her birinin kendine özgü gereksinimleri bulunabilmektedir. Bu bağlamda yaşlı bir hükümlü ile etnik azınlıklara mensup bir hükümlünün aynı gereksinimlerinin olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Yıllar içerisinde çocukların yetişkin mahpuslardan farklı olarak birçok ek ve özel ihtiyaçları olduğu ve bu ihtiyaçlara yanıtın farklı bir yaklaşım gerektirdiği anlaşılmış; gerçekleştirilen birtakım düzenlemeler sonucunda özellikle çocuklar ve kadınlar için ceza infaz kurumları özelinde bazı iyileştirmeler yapılmıştır. Ceza infaz kurumlarındaki diğer hükümlü grupları ile bir aradalık ortadan kalkmış ve gruplara özel kurumlar, kadınlar ve çocukların gereksinimlerine göre yeniden şekillendirilmiştir. Ancak yukarıda bahsi geçen istatistikler ışığında, ülkemizde suç oranlarının halen yüksek olması ve ceza infaz kurumlarında bulunmakta olan birey sayısının fazlalığı hassas grupların hepsinin durumlarının tespiti ve gereksinimlerinin tanımlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu tespit ve tanımlama günümüz ceza adalet anlayışının iyileştirme odağına katkıda bulunacaktır. Profillerin tanımlanması ise bilimsel araştırmalarla mümkündür.

YÖNTEM

Bu araştırma ceza infaz kurumlarında hassas gruplarla yapılmış çalışmaların betimsel bir analizini sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Ulusal Tez Merkezi'nin tarama bölümüne "hükümlü", "mahkum" "cezaevi", "ceza infaz kurumu" terimleri yazılarak 308 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır. Araştırmada 10.08.2023-10.09.2023 tarihleri arasında yapılan taramaların sonuçları temel alınmıştır. Ulaşılan tezler belirlenen "hassas gruplarla yapılmış olma" dahil etme kriteri çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır. YÖK tez veri tabanında 1983-2023 yılları arasındaki son 40 yıllık dönemde ceza infaz kurumlarındaki hükümlü/tutuklularla yapılan 308 tez çalışması incelendiğinde 81 çalışmanın hassas gruplarla (kadın, çocuk, yaşlı, engelli, kronik hastalık, etnik ya da cinsel azınlık olma) gerçekleştirilmiş olduğu görülerek belirlenen 81 çalışma araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırma kapsamında örneklem olarak belirlenen 81 tez incelendiğinde; tezlerin 49'unun yüksek lisans, 25'inin doktora, 7'sinin tıpta uzmanlık tezi olduğu görülmüştür. Tezlerin çoğunluğunun erişime açık olduğu; yayın yılı eski olan 5 tanesinin yayın kısıtı olduğu görülmüştür. Yayın kısıtı olan tezlerin yalnızca künyelerine bakılarak inceleme yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde ve frekans analizi kullanılmıştır. Erişilebilen tezlerin betimsel sunumu aşağıda belirtilen parametreler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir:

- 1) Lisansüstü tezlerin araştırma öznelerine (hangi hassas grupla gerçekleştirilme durumu) göre dağılımı nasıldır?
- 2) Lisansüstü tezlerin türlerine (Doktora, YL, Tıpta Uzmanlık vs) göre dağılımı nasıldır?
- 3) Lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
- 4) Lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- 5) Lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımı nasıldır?
- 6) Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

BULGULAR

Türkiye’de ceza infaz kurumlarında bulunan hassas gruplarla yapılmış çalışmalar, betimsel analiz sonucunda araştırma özneleri, çalışmaların türleri, yöntemlei, enstitüleri, konuları ve yıllara göre dağılımı bakımından belli parametreler temel alınarak aşağıda sunulmuştur.

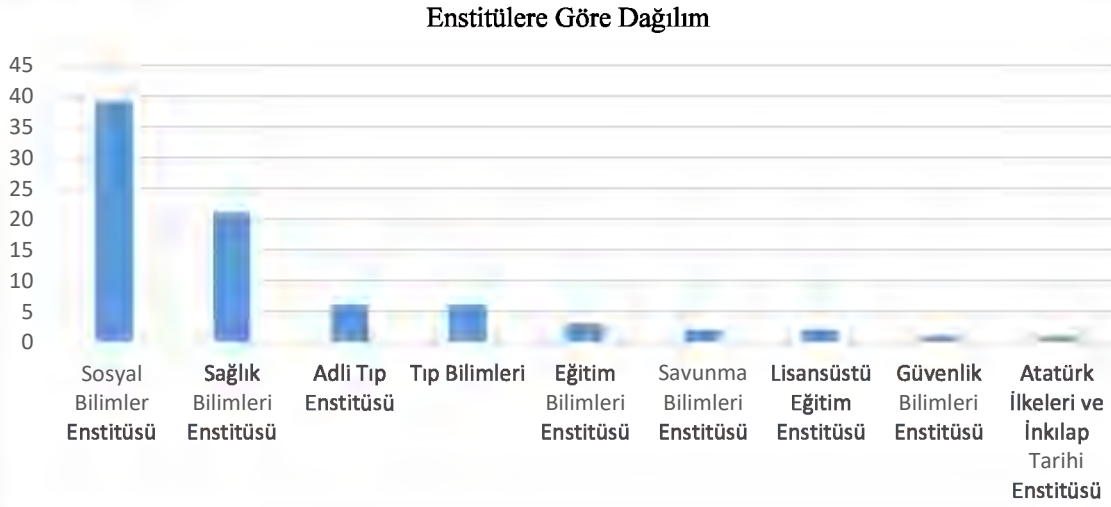
Araştırma kapsamında ilk olarak ceza infaz kurumlarındaki hassas grupları konu alan lisansüstü tezler araştırma öznelerinin sayıları bakımından incelenmiştir. Buna göre çalışmaların %47’sinin kadınlarla (n=38), % 46’sının çocuklarla (n=37), %2’sinin yaşlılarla (n=2), %2’sinin (n=2) kronik hastalığı olan bireylerle, %1’inin engellilerle, % 1’inin ise cinsel azınlıklarla yapıldığı görülmüştür. Etnik azınlıklarla yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Şekil 1 ceza infaz kurumlarındaki hassas grupları konu alan lisansüstü tezler araştırma öznelerinin sayıları bakımından dağılımını göstermektedir:

Şekil 1. Cezaevlerinde Hassas Gruplarla Yapılmış Tezlerin Araştırma Öznelerinin Sayılarına Göre Dağılımı

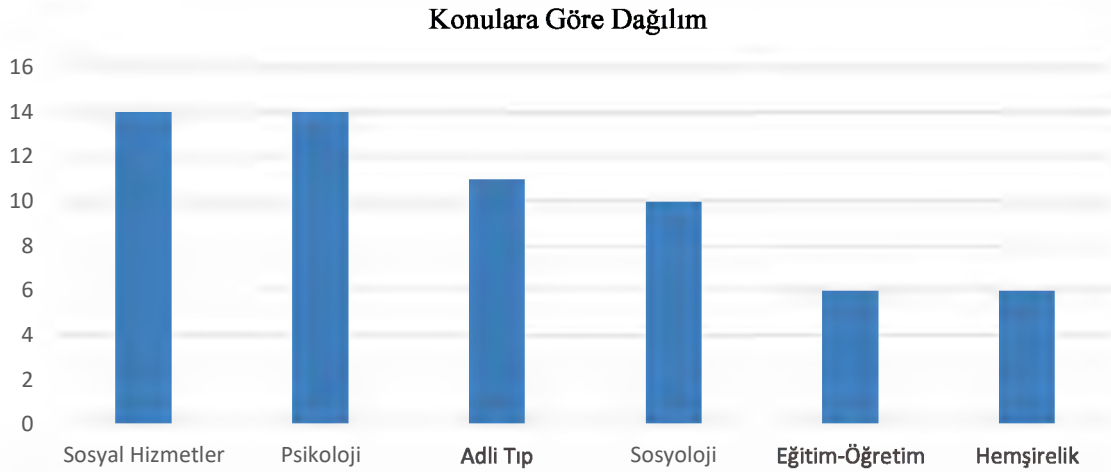

Hassas gruplarla yapılmış lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımına bakıldığında; % 72’sinin (n=58) nicel, %21’inin (n=17) nitel, % 7’sinin (n=6) ise karma yöntemlerle yapılmış olduğu görülmüştür. Buna göre yapılan çalışmalarda en çok nicel yöntemlerin tercih edildiği görülmüştür.

Lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımına bakıldığında; çalışmaların büyük çoğunluğunun sosyal bilimler enstitüsü (39) tarafından gerçekleştirildiği; Sosyal bilimleri, sağlık bilimleri (21), Adli Tıp (6), Tıp (6), Eğitim Bilimleri (3), Savunma Bilimleri (2), Lisansüstü Eğitim Bilimleri, Güvenlik Bilimleri (1) ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi (1) Enstitülerinin izlediği görülmüştür. Şekil 2’de tezlerin enstitülere göre dağılımı yer almaktadır:

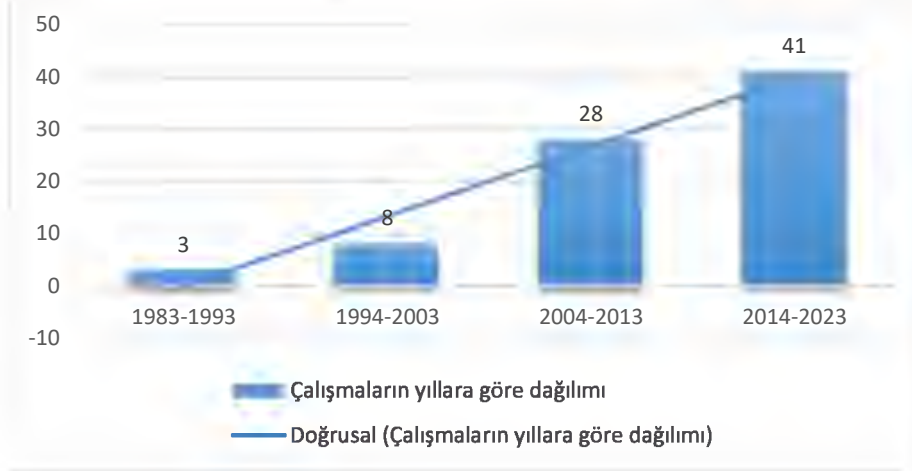
Şekil 2. Cezaevlerinde Hassas Gruplarla Yapılmış Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımlarına bakıldığında; konu çeşitliliğinin oldukça fazla olduğu, ancak konuların belli disiplinlerde yoğunlaştığı görülmüştür. Ekonometri, Kadın hastalıkları ve doğum, halk sağlığı, coğrafya, savunma ve savunma teknolojileri, fiziksel tıp ve rehabilitasyon ve spor konularında birer çalışma; din, güzel sanatlar, psikiyatri, antropoloji, aile hekimliği konularında ise ikişer çalışmaya rastlanmıştır. Çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri konusunda ise üç çalışma yapılmıştır. 3'ten fazla çalışma yapılan konuların dağılımı Şekil 3'te yer almaktadır:

Şekil 3. Cezaevlerinde Hassas Gruplarla Yapılmış Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

Şekle göre konu olarak en çok çalışmanın sosyal hizmetler (n=14) ve psikoloji (n=14) alanında yapıldığı görülmektedir. 11 çalışmanın konusunun adli tıp olduğu; 10'unun konusunun sosyoloji olduğu; 6'sının hemşirelik, 6'sının ise eğitim öğretim konularında yapıldığı görülmüştür.

Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında; yıllar içerisinde sayı olarak artış eğilimi dikkat çekmiştir. 1983-2023 yılları arası dönem 10 yıllık süreçlere ayrıldığında; 1983-1993 yılları arasında 3; 1994-2003 yılları arasında 8; 2004-2013 yılları arasında 28 ve 2014-2023 yılları arasında 41 çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Verilere ilişkin şekil aşağıda sunulmuştur:

Şekil 4. Cezaevlerinde Hassas Gruplarla Yapılmış Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma Ülkemizde ceza infaz kurumlarında bulunan hassas gruplarla yapılmış çalışmaların eğilimlerini belirlemeyi ve hassas gruplar için araştırma ihtiyacına dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda ulusal tez merkezi veri tabanında yer alan ve 1983-2023 yılları arasındaki 40 yıllık dönemde ceza infaz kurumlarında yapılmış 308 tez incelenerek bu çalışmalardan 81 tanesinin hassas gruplarla yapılmış olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre incelenen çalışmaların en çok kadın ve çocuk alanında yapılmış olduğu; diğer hassas gruplara (engelli, yaşlı, kronik hastalığı olan, etnik ya da cinsel azınlık vb.) yönelik çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Çalışmaların daha çok yüksek lisans derecesinde gerçekleştirildiği, yöntem olarak daha çok nicel yöntemlerin tercih edildiği; pek çoğunun sosyal bilimler ve sağlık bilimleri alanında yapılmış olduğu, çalışmaların çoğunun konusunun sosyal hizmet ve psikoloji olduğu ve yıllara göre dağılıma bakıldığında yapılan çalışma sayısında yıllara göre artış eğiliminin olduğu tespit edilmiştir.

Ulusal literatürde araştırma sonuçlarının karşılaştırılabileceği ve aynı kapsamda bir çalışmaya rastlanılmadığından sonuçlar başka çalışmalarla tartışılmamıştır. Bu anlamda yapılan bu çalışmanın literatürdeki boşluğu doldurmak bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir. Bunun yanında araştırma ile ortaya konulan sonuçların ceza infaz kurumlarında hassas gruplarla çalışma yapmak isteyen araştırmacılara bir bakış açısı sunacağı ve ihtiyaç duyulan çalışmaların tasarlanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Altun, N. (2011) Sosyal sermayenin çocuk ve genç suçluluğuna etkisi, Doktora Tezi, Sakarya.
- Burfeind J. & Bartusch D. (2006) Juvenile delinquency: An integrated approach. Sudbury, Massachusetts, Jones and Bartlett Publishers.
- Cuéllar, A. F., Tortosa, M. C., Dreckmann, K., Markov, D., & Doichinova, M. (2015). *Vulnerable Groups of Prisoners: A Handbook*. Center for the Study of Democracy.
- Çoban S. (2014) Bazı sosyal etkenlerin çocuk suçluluğu ile ilişkisi üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 31(2), 77-95.
- Ergin, G. (2015) Çocukluk travmaları ve algılanan ebeveyn stillerinin suça karışmış çocuklar üzerinde değerlendirilmesi: Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Goffman E. (1963) *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall,
- Güler M. (2010) Sosyal psikoloji bakış açısından çocuk ve ergenlerde suçlu davranış gelişimi. *TBB Dergisi* (89), 355-72.
- Karan, A. (2020) Erkek çocuk hükümlülerde pozitif gelecek algısının ebeveyn kabul/reddi, kişilik özellikleri ve sosyal destek ile ilişkisi, Doktora Tezi, İstanbul.
- Karataş, Z. (2016) Çocuk adalet sistemi kapsamında suça sürüklenen çocuklara yönelik uygulamaların nitel analizi, Doktora Tezi, Konya.

11. Maden, G. (2018) Samsun E tipi kapalı ceza infaz kurumundaki diyabetli hükümlü/ tutuklu ve personelin diyabet bakım profilleri ile metabolik kontrol değişkenlerinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
12. Polat, B. (2016) Ceza infaz kurumlarında yaşlı olmak : Yaşlı hükümlülerin sorunları, Yüksek Lisans Tezi.
13. Seyhan, D. (2008) Tutuklu / hükümlü gençlerin benlik saygısı düzeyleri, aile ve çevre özelliklerinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
14. Şentürk, K. (2021) Çocuk Ceza Adaleti Sisteminde Uygulanan Yaptırımların Onarıcı Adalet Çerçevesinde Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
15. Travis, J. ve Waul, M. (2003). Prisoners once removed: The children and families of prisoners. Prisoners Once Removed: The Impact of Incarceration and Reentry on Children, Families, and Communities (s. 1-29) içinde. Washington, D.C.: Urban Institute Press.
16. Uludağlı, N. P. ve Sayıl, M. (2013). Suça karışmış ergenlerde problem ve olumlu sosyal davranışlar: Ergen, anne ve arkadaş özellikleriyle ilişkileri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 224 28(71), 57–69.
17. UNODC (2009), *Özel İhtiyaçlara Sahip Mahpuslar Üzerine El Kitabı*, Ceza Adaleti Kitapları
18. Dizisi.
19. Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri (2022) Cinsiyete Ve İnfaz Durumuna Göre Ceza İnfaz Kurumları Mevcutları, <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik-istatistikleri12012021090932>
20. Zengin Taş (2019) LGBT'lerin Sosyal Dışlanma Yaşantıları, Cezaevi Süreçleri ve Sosyal Hizmet İhtiyaçları, Doktora Tezi, Ankara.